

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ
СВОБОДИ ІНФОРМАЦІЇ”

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

Електронна копія

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ
СВОБОДИ ІНФОРМАЦІЇ”**

(галузь знань 0304 “Право,”
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

для студентів V курсу факультету № 7

**Харків
2012**

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни “Конституційні засади свободи інформації” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.03040101 “Правознавство”) для студентів V курсу факультету № 7 / уклад.: Ю.Г. Барабаш, Т.М. Слінько та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 34 с.

У к л а д а ч і: Ю.Г. Барабаш,
Т.М. Слінько,
В.В. Речицький,
О.В. Нестеренко,
В.В. Середюк-Буз

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 17.10.2012 р.)*

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна “Конституційні засади свободи інформації” розрахована на отримання студентами знань у сфері інформаційних відносин, дає можливість глибоко і всебічно дослідити ефективність регулювання конституційно-правових засад інформаційної діяльності в умовах становлення в Україні громадянського суспільства та формування правової держави. Українське інформаційне законодавство склалося ще до прийняття нової Конституції України 1996 р., саме тому воно потребує переосмислення, уточнення і подальшого вдосконалення з урахуванням реалій сьогодення. Головна мета полягає у співставленні, аналізі та всебічному дослідженні теоретичних і практичних питань інформаційної діяльності в Україні.

Дана дисципліна спирається на узагальнення вагомих для державно-правового розвитку України питань формування інформаційного суспільства, здатного, з одного боку, забезпечити вільне поширення різноманітної інформації, необхідної для забезпечення науково-технічного та соціального поступу, європейської інтеграції, розширення демократичного контролю за органами державної влади, подальшого розвитку політичної, економічної та соціально-культурної сфер, а з другого – унеможливити зловживання інформаційними технологіями, завдяки використанню яких виникає можливість порушувати права людини, втручатися в її приватне і сімейне життя, дестабілізувати роботу органів державної влади та місцевого самоврядування. Під час вивчення аналізуються також питання: інформаційної діяльності як об’єкта нормативно-правового регулювання, її поняття та зміст; інформаційного права як явища правової системи та визначається його місце в системі права України; особливостей інформаційної діяльності в умовах інформаційного суспільства, формування якого відбувається під впливом глобальних інформаційних процесів, а функціонування можливе лише за умов існування демократичної, правової держави, де діє принцип верховенства права і максимально забезпечується реалізація прав людини; конституційних вимог до інформаційної діяльності та до її регулювання; необхідності вироблення нових

підходів щодо концепції державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки, яка відповідала б національним інтересам; конституційного регулювання інформаційної діяльності в зарубіжних країнах; порівняльно-правового дослідження міжнародно-правових документів, українського законодавства та законодавства зарубіжних країн; визначення особливостей конституційно-правового регулювання окремих видів інформаційної інформаційних відносин (зокрема, у сфері масової інформації, правової інформації, інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інформації про особу тощо); основних тенденцій розвитку інформаційної діяльності, а також визначення ролі держави в регулюванні інформаційних відносин в умовах формування громадянського суспільства.

При вивченні дисципліни “Конституційні засади свободи інформації” студенти повинні:

– **з н а т и** й розуміти поняття інформації, інформаційного суспільства, свободи масової інформації; визначення права на доступ до інформації, засобів масової інформації, змісту державної таємниці; основні способи захисту свободи інформації у практиці Європейського суду з прав людини; усвідомлювати цінність свободи інформації та принципи, покладені в основу Закону України “Про доступ до публічної інформації” тощо;

– **у м і т и** використовувати на практиці набуті знання стосовно захисту прав і свобод людини в інформаційній сфері, зокрема, у сфері доступу до публічної інформації, персональних даних та засобів масової інформації (ЗМІ).

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема	Всього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	Свобода інформації та її конституційно-правові аспекти	6	2	2	2
2	Розвиток інформаційного суспільства в Україні	5	2		3
3	Свобода масової інформації як інститут конституційного права	6	2	2	2
4	Конституційно-правове регулювання права на доступ до інформації	7	2	2	3
5	Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні	6	2		4
6	Правовий статус друкованих та аудіо-візуальних засобів масової інформації в Україні	7	2	2	3
7	Порядок доступу до інформації в конституційному праві	5	2		3
8	Правове регулювання інформаційних відносин у сфері державної таємниці	6	2		4
9	Конституційно-правове забезпечення недоторканності приватного життя в Україні	6	2		4
10	Відповідальність за порушення законодавства в інформаційній сфері	6	2	2	2
	Усього	60	20	10	30

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СВОБОДИ ІНФОРМАЦІЇ”

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою Національного
університету “Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 2 від 16.10.2012 р.)

I. Конституційні засади правового регулювання інформаційних відносин в Україні

Свобода слова та інформація як об’єкти конституційно-правового регулювання. Загальна характеристика суб’єктів інформаційних відносин. Принципи інформаційних відносин. Конституційне суб’єктивне право на інформацію, його сутність та гарантії. Співвідношення права на інформацію з іншими правами і свободами людини і громадянина. Інформаційне законодавство в системі права України. Свобода інформації як універсальна вимога сьогодення.

Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні. Поняття інформаційного суспільства та його сутність. Основні концепції інформаційного суспільства, стадії його становлення. Хартія *Глобального інформаційного суспільства* (Окінава). Державна політика у сфері формування інформаційного суспільства. Особливості становлення інформаційного суспільства в Україні.

II. Конституційно-правове закріплення свободи масової інформації та статус засобів масової інформації в Україні

Свобода масової інформації як правова категорія, її конституційно-правове закріплення. Співвідношення свободи масової інформації зі свободою слова, свободою друку, свободою масової комунікації, з правом на доступ до інформації. Становлення та розвиток інформаційно-правових інститутів. Міжнародно-правові акти, спрямовані на забезпечення свободи масової інформації. Основні підходи (парадигми) до обмеження

свободи масової інформації. Американська парадигма свободи висловлювань та свободи масової інформації в рішеннях Верховного суду США. Європейська парадигма свободи висловлювання та свободи масової інформації в рішеннях Європейського суду з прав людини. Свобода висловлювань та свобода масової інформації в правових позиціях Конституційного Суду України. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інформаційного права. Інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України в інформаційній сфері.

Правові гарантії свободи масової інформації. Право на доступ до інформації, його поняття, сутність та значення. Види інформації та особливості регулювання доступу до неї. Відкрита інформація. Поняття та загальна характеристика ЗМІ. Їх характерні риси: публічність (необмежене, деперсоніфіковане коло споживачів); наявність спеціальних технічних засобів; непряма, розділена в просторі та часі взаємодія комунікаційних партнерів; непостійний характер аудиторії; переважна односпрямованість впливу від комунікатора до реципієнта. Основні завдання, види та функції ЗМІ.

Поняття та загальна характеристика друкованих ЗМІ. Правовий статус засновників друкованих ЗМІ. Заснування та ліквідація друкованих ЗМІ. Правовий статус редакції та головного редактора. Взаємовідносини ЗМІ з громадянами та установами й організаціями. Держава, громадянське суспільство і ЗМІ. Конституційні та міжнародні стандарти регулювання ЗМІ та Інтернету. Категорія “свободи” у сфері ЗМІ. Поняття та загальна характеристика аудіовізуальних засобів масової інформації в Україні. Ліцензування мовлення та державна реєстрація суб’єктів інформаційної діяльності в аудіовізуальній сфері. Анулювання ліцензії на мовлення. Правовий статус журналіста. Правові гарантії діяльності журналістів в Україні.

III. Порядок доступу до інформації в Україні та підстави його обмеження

Принцип свободи інформації та доктрина інформаційної безпеки. Система правового забезпечення інформаційної свободи та інформаційної безпеки. Захист прав і свобод людини і

громадянина в інформаційній сфері в умовах глобалізації та інформатизації. Конституційні стандарти регулювання інформаційних відносин.

Інформація з обмеженим доступом: державна таємниця, конфіденційна інформація, службова інформація, персональні дані. Забезпечення доступу до інформації. Механізм реалізації та захисту права на доступ до інформації про діяльність суб'єктів владних повноважень. Обмеження реалізації права на доступ до інформації та принципи такого обмеження. Міжнародно-правові гарантії реалізації права громадян та інших осіб на доступ до інформації.

Поняття державної таємниці. Повноваження органів державної влади у сфері захисту державної таємниці. Порядок віднесення відомостей до державної таємниці, їх засекречування. Ступені секретності, строк дії рішення щодо віднесення інформації до державної таємниці. Розсекречування відомостей та їх матеріальних носіїв. Розпоряджання відомостями, що складають державну таємницю. Доступ суб'єктів інформаційних відносин до державної таємниці. Захист державної таємниці. Поняття службової інформації. Порядок віднесення інформації до категорії службової та організація доступу до неї.

Сучасні концепції права на недоторканність приватного життя (рiвасу). Конституційно-правове забезпечення недоторканності приватного життя. Міжнародно-правові стандарти забезпечення недоторканності приватного життя. Персональні дані як особливий інститут охорони права на недоторканність приватного життя (рiвасу).

IV. Відповідальність за порушення законодавства про інформацію

Поняття та види юридичної відповідальності за порушення законодавства в інформаційній сфері. Підстави застосування дисциплінарної відповідальності у сфері доступу до інформації. Цивільно-правова, адміністративна та кримінальна відповідальність за злочини та правопорушення в інформаційній сфері. Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації в Україні.

4. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СВОБОДИ ІНФОРМАЦІЇ”

Лекція 1: Свобода інформації та її конституційно-правові аспекти

П л а н

1. Свобода слова та інформаційний обмін як об'єкти конституційно-правового регулювання.
2. Загальна характеристика суб'єктів інформаційних відносин. Принципи інформаційних відносин.
3. Конституційне суб'єктивне право на інформацію, його сутність та гарантії.
4. Співвідношення права на інформацію з іншими правами та свободами людини і громадянина.
5. Свобода інформації як універсальна вимога сьогодення.

Лекція 2: Розвиток інформаційного суспільства в Україні

П л а н

1. Інформаційне суспільство: поняття, сутність, стадії становлення.
2. Сучасні концепції інформаційного суспільства.
3. Державна політика у сфері формування інформаційного суспільства.
4. Особливості становлення інформаційного суспільства в Україні.

Лекція 3: Свобода масової інформації як інститут конституційного права

П л а н

1. Конституційно-правове закріплення свободи масової інформації.
2. Співвідношення свободи масової інформації з поняттям свободи слова, свободи друку, свободи масової комунікації, а також з правом на доступ до інформації.
3. Основні підходи до обмеження свободи масової інформації (американська та європейська парадигми).
4. Свобода висловлювання та свобода масової інформації в правових позиціях Конституційного Суду України.
5. Правові гарантії свободи масової інформації.
6. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інформаційного права. Рішення та правові позиції Конституційного Суду України в інформаційній сфері.

Лекція 4: Конституційно-правове регулювання права на доступ до інформації

П л а н

1. Право на доступ до інформації: поняття, сутність, ціннісна основа.
2. Види інформації в Україні та особливості їх правового режиму.
3. Міжнародні стандарти в забезпеченні права на доступ до інформації.
4. Механізм реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень.
5. Обмеження в реалізації права на доступ до інформації.

Лекція 5: Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні

П л а н

1. Поняття та загальна характеристика ЗМІ.
2. Характерні риси ЗМІ:
  - публічність, необмежене, деперсоніфіковане коло споживачів; наявність спеціальних технічних засобів; пряма або розділена в просторі та часі взаємодія комунікаційних партнерів;
  - непостійний характер аудиторії; переважна односпрямованість впливу від комунікатора до реципієнта.
3. Основні види, функції та завдання ЗМІ.

Лекція 6: Правовий статус друкованих та аудіовізуальних засобів масової інформації в Україні

П л а н

1. Поняття та загальна характеристика друкованих ЗМІ. Правовий статус засновників друкованих ЗМІ. Заснування та ліквідація друкованого ЗМІ.
2. Правовий статус редакції та головного редактора. Взаємовідносини ЗМІ з громадянами та організаціями. Держава, громадянське суспільство і ЗМІ.
3. Конституційні та міжнародні стандарти регулювання ЗМІ та Інтернету. Категорія інформаційної свободи у сфері ЗМІ.
4. Поняття та загальна характеристика аудіовізуальних засобів масової інформації в Україні. Ліцензування мовлення та державна реєстрація суб'єктів інформаційної діяльності в аудіовізуальній сфері. Анулювання ліцензії на мовлення.
5. Правовий статус журналіста, правові гарантії діяльності журналістів в Україні.

Лекція 7: Порядок доступу до інформації в конституційному праві

П л а н

1. Свобода інформації та доктрина інформаційної безпеки в українському законодавстві.
2. Захист прав і свобод людини та громадянина в інформаційній сфері в умовах глобалізації та інформатизації.
3. Конституційні стандарти та засади державної політики в інформаційній сфері.
4. Інформація з обмеженим доступом: державна таємниця, конфіденційна інформація, службова інформація та персональні дані.
5. Гарантії забезпечення доступу до інформації.

Лекція 8: Правове регулювання інформаційних відносин у сфері державної таємниці

П л а н

1. Поняття державної таємниці. Повноваження органів державної влади у сфері захисту державної таємниці.
2. Порядок віднесення відомостей до державної таємниці, їх засекречування. Ступені секретності, строк дії рішень про віднесення інформації до державної таємниці. Розсекречування відомостей та їх матеріальних носіїв. Розпорядження відомостями, які становлять державну таємницю.
3. Доступ суб'єктів інформаційних відносин до державної таємниці. Захист державної таємниці.
4. Поняття службової інформації. Порядок віднесення інформації до категорії службової та організація доступу до неї.

Лекція 9: Конституційно-правове забезпечення недоторканності приватного життя в Україні

П л а н

1. Сучасні концепції права на недоторканність приватного життя (privacy).
2. Конституційно-правове забезпечення недоторканності приватного життя.
3. Міжнародно-правові стандарти забезпечення недоторканності приватного життя.
4. Персональні данні як об'єкт охорони права на недоторканність приватного життя (privacy).

Лекція 10: Відповідальність за порушення законодавства в інформаційній сфері

П л а н

1. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення законодавства в інформаційній сфері.
2. Підстави застосування дисциплінарної відповідальності в інформаційній сфері.
3. Цивільно-правова відповідальність в інформаційній сфері.
4. Адміністративна відповідальність за порушення права на інформацію.
5. Кримінальна відповідальність за злочини в інформаційній сфері.
6. Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації в Україні.

5. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАДАЧІ-КАЗУСИ

Т е м а 1. Свобода інформації та її конституційно-правові аспекти

П л а н

1. Свобода слова та інформація як об'єкти конституційно-правового регулювання.
2. Загальна характеристика суб'єктів інформаційних відносин.
3. Принципи інформаційних відносин в Україні.
4. Конституційне право на інформацію, його сутність та гарантії.
5. Співвідношення права на інформацію з іншими правами і свободами людини та громадянина.
6. Свобода інформації як універсальна вимога сьогодення.

Завдання

1. На науково-практичній конференції, присвяченій проблемам свободи слова в Україні, прозвучали суперечливі висловлювання щодо місця і ролі держави, її органів у вільному розповсюдженні інформації в суспільстві. Одні стверджували, що держава в силу своєї природи завжди прагне до контролю за діяльністю засобів масової інформації, другі – що розвинені держави завжди дотримуються широких ліберальних принципів у сфері інформаційних відносин.

Ваша думка з цього питання. На яких принципах базується інформаційна політика в Україні. Обґрунтуйте свою відповідь.

2. На міжнародній конференції оприлюднений звіт щодо окремих випадків застосування службовцями катувань в Україні. При цьому громадський активіст К. дав інтерв'ю кільком телеканалам. Начальник Управління міліції А. образився на ви-

словлювання громадянина К. і подав на нього судовий позов. Суд відмовив А. в задоволенні позову, пославшись на положення Європейської конвенції з прав людини та основних свобод (1950), рішення Європейського суду з прав людини у справі “Хендісайт проти Сполученого Королівства” (1976) та “Лінгенс проти Австрії” (1968), а також на окремі статті Закону України “Про інформацію”.

Проаналізуйте ситуацію з юридичної точки зору та дайте коментар до рішення суду. Які конкретні положення Європейської конвенції з прав людини та основоположних свобод (1950), рішень Європейського суду з прав людини, а також Закону України “Про інформацію” мали б бути використані суддею? Як ви розумієте суб’єктивну свободу слова та свободу вираження поглядів? Що означають так звані “оціночні судження”?

3. У газетному репортажі про конкурс краси вміщена фотографія конкурсантки, яка пила коктейль, сидячи на східцях будинку культури, де проходив конкурс. Героїня знімку розцінила це як втручання у своє приватне життя і звернулася з позовом до газети, посилаючись на ст. 32 Конституції України та норми Цивільного кодексу України про захист інтересів фізичної особи при проведенні фотозйомок. Відповідаючи на позов, газета заявила, що перебування людини в громадському місці не може бути віднесено до сфери приватного життя, а тому ніяких дозволів на фотозйомку не потрібно.

Яке рішення повинен був винести суд? Чи має правове значення відсутність в подібному випадку згоди особи, яка стала об’єктом зйомки?

4. Місцева правозахисна організація направила інформаційний запит до відповідного державного комітету з проханням надати їй список зареєстрованих в Україні релігійних конфесій. Такий список був їй наданий. Після цього правозахисна організація опублікувала таблицю зі списком у своєму періодичному виданні. На цій підставі голову правозахисної організації М. викликали в прокуратуру міста для дачі пояснень з

приводу несанкціонованої публікації службової інформації.

Дайте правову оцінку діям правоохоронної організації та прокуратури. У яких випадках документ, наданий за інформаційним запитом органом виконавчої влади, може бути опублікований без додаткового дозволу?

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Як ви розумієте свободу слова та свободу інформації?
2. Наведіть перелік суб'єктів інформаційних правовідносин.
3. Розкрийте юридичний зміст права на інформацію в Україні.
4. Які принципи інформаційних відносин закріплені в українському законодавстві?
5. Поясніть співвідношення понять: “право на приватність” та “право на інформацію”.

Т е м а 2. Свобода масової інформації як інститут конституційного права

П л а н

1. Конституційно-правове закріплення свободи масової інформації як категорії права.
2. Співвідношення свободи масової інформації зі свободою слова, друку, масової комунікації та правом на доступ до публічної інформації.
3. Основні (європейський та американський) підходи до забезпечення свободи масової інформації.
4. Свобода слова та свобода масової інформації в правових позиціях Конституційного Суду України.
5. Правові гарантії свободи масової інформації.
6. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інформаційного права.

Завдання

5. Представник органів суддівського самоврядування, виступаючи перед журналістами, заявив про необхідність обмеження доступу журналістів до судової інформації в період, що передує винесенню судами рішення по справі. На його думку, представники ЗМІ висвітлюють у таких випадках позицію лише однієї сторони у справі, що, у свою чергу, призводить до перешкоджання нормальній діяльності судів і суддів, є формою втручання в судову діяльність. Журналістів обурило така пропозиція.

Дайте оцінку найбільш типових юридичних позицій з цього питання й наведіть необхідні аргументи. Які обмеження свободи масової інформації та свободи слова передбачає законодавство України?

6. Фахівець у сфері медіа-права України Н. розповідала, що коли вона спілкується з медіа-правниками з Великої Британії, то вони зазвичай говорять, що чим більше їм доводиться професійно стикатися із застосуванням ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (1950) Судом з прав людини у Страсбурзі, тим більше вони симпатизують положенням першої поправки до Конституції США (1791).

Які правові підходи забезпечення свободи масової інформації існують в сучасному світі? Окресліть європейську та американську парадигми свободи слова. Які стандарти свободи слова та свободи масової інформації визнаються юридично обов'язковими в Україні?

7. Під час виборчої кампанії до Верховної Ради України одна з міських газет опублікувала замітку про кандидата у депутати, в якій зазначено, що 15 років тому він був звільнений від строкової військової служби через діагноз "олігофренія". Подавши позов до суду, кандидат стверджував, що даною публікацією були поширені відомості про його особисте життя. Журналісти ж заявили, що це зроблено для захисту суспільних

інтересів. При цьому кандидат посилався на ст. 32 Конституції України, а журналісти – на практику застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950), а також міжнародну практику тлумачення і застосування класичних правових норм про захист приватного життя.

Чи можна покласти в основу судового рішення в Україні практику Європейського суду з прав людини? Яке місце займають ці рішення в правовій системі України? Дайте правову оцінку аргументам сторін.

8. Із метою захисту дітей від шкідливого впливу негативної інформації, яка може поширюватися через ЗМІ, Верховна Рада України ухвалила свого часу Закон України “Про захист суспільної моралі”, відповідно до якого інформація, визнана рішеннями судів як така, що шкодить суспільній моралі (системі етичних норм, правилам поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність і справедливість), може бути захищена для її подальшого розповсюдження.

Чи може підлягати обмеженням реалізація свободи висловлювань з метою захисту суспільної моралі? Чи відповідає вищезгаданий закон ст. 15 та ст. 34 Конституції України? Надайте конституційно-правовий висновок з приводу даної ситуації.

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Якими є конституційно-правові гарантії свободи масової інформації в Україні?
2. Чи підлягає обмеженням реалізація свободи масової інформації в Україні?
3. Поясніть співвідношення понять: “свобода масової інформації” та “право на доступ до публічної інформації”.
4. Які правові гарантії свободи висловлювань та свободи масової інформації закріплені в українському законодавстві?
5. Назвіть сукупність умов, за наявності яких свобода висловлювань та свобода масової інформації може бути обме-

женою відповідно до ч. 2 ст. 10 Європейської конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (1950).

Тема 3. Конституційно-правове регулювання права на доступ до інформації

П л а н

1. Право на доступ до публічної інформації: поняття, сутність та соціальна цінність.
2. Суспільно необхідна інформація, її значення і роль у політичній системі суспільства.
3. Міжнародні стандарти права на доступ до інформації.
4. Механізм реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень.
5. Правові підстави обмеження реалізації права на доступ до публічної інформації.

Завдання

9. Виконавчий комітет міської ради, керуючись Законом України “Про доступ до публічної інформації”, затвердив перелік відомостей, які не містять у собі ознак публічної інформації, а тому не повинні надаватися за запитами. До переліку віднесені: 1) інформація про співробітництво міської ради, її виконавчих органів, а також міського голови з органами місцевого самоврядування іноземних держав та іншими іноземними організаціями, акредитованими в Україні; 2) інформація, отримана чи створена в процесі службового листування органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадянами; 3) внутрішньоміська службова кореспонденція, доповідні записки та рекомендації, пов'язані з розробкою напрямів діяльності міської ради, які передували прийняттю нею відповідних рішень.

Розкрийте поняття “публічна інформація”? Чи може

відповідно до Закону України “Про доступ до публічної інформації” бути затвердженій перелік інформації, доступ до якої обмежується чи забороняється? Чи можуть бути відомості з переліку, що згадується в завданні, віднесенні до категорії інформації, яка не є публічною?

10. Журналіст О. звернувся до Міністерства культури України з проханням надати йому копію наказу міністерства № 555, прийнятого в червні 2011р. Однак журналістові було відмовлено у задоволенні його запиту на тій підставі, що цей наказ міністерства має гриф “для службового користування”.

Розкрийте підстави та умови віднесення відкритої публічної інформації до службової? Яка інформації не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом? Чи може наказ Міністерства культури України бути віднесеною до службової інформації та отримати гриф “для службового користування”?

11. Громадська організація направила до Державної податкової адміністрації України інформаційний запит, в якому вона на підставі Конституції України та Закону України “Про інформацію” просила надати їй інформацію стосовно: 1) кількості звернень громадян до податкових органів із запитами про отримання інформації про себе; 2) кількості задоволених звернень такого роду; 3) кількості та підстав відмови податковими органами у наданні громадянам інформації про себе. Крім того, правозахисники просили надати їм копії рішень податковими органами про відмову, а також вказати на кількість проведених податковими органами перевірок суб’єктів підприємницької діяльності.

Податкова адміністрація запит частково задовольнила, відповівши на перше, друге та третє питання. Що ж стосується відомостей про кількість перевірок суб’єктів підприємницької діяльності, то тут ДПА обґрунтувала свою відмову тим, що згідно з ч. 7 ст. 37 Закону України “Про інформацію” не підлягають наданню за інформаційними запитами документи, які містять у собі інформацію, яка не підлягає розголошенню відповідно до

інших чинних актів українського законодавства.

Чи слід вважати відмову ДПА в наданні інформації обґрунтованою (правомірною)? Протягом якого часу органи державної влади і місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи повинні повідомляти про можливість задоволення запиту та давати відповідь на інформаційний запит? Чи може право на інформацію обмежуватися законами або іншими нормативно-правовими актами?

12. Громадська організація звернулася до управління у справах сім'ї та молоді міської ради з вимогою надати їй інформацію про конкурс проектів громадських організацій, які стосуються дітей, молоді та жінок, у 2010 р. Організацію цікавили такі відомості та документи: 1) організаційний порядок формування експертної комісії; 2) перелік організацій, які перемогли в конкурсі, та їх юридичні адреси (контактні дані); 3) обсяги (суми) фінансування переможців конкурсу від Департаменту з гуманітарних питань; 4) копія рішення експертної комісії про визначення переможців конкурсу.

Управління у справах сім'ї та молоді відмовило у наданні такої інформації, пославшись на те, що вона є конфіденційною і становить комерційну таємницю.

Проаналізуйте запит і причини його відхилення. Чи є законними аргументи щодо відмови? Які механізми оскарження подібного рішення Ви знаєте? Яке рішення мав би ухвалити суд у разі оскарження відмови у задоволенні запиту до суду?

13. Районна рада ухвалила рішення, яким заборонялося неакредитованим радою журналістам бути присутніми в якості репортерів на відкритих засіданнях ради та її органів. Однак журналісти вважали, що дане рішення місцевої ради є незаконним і грубо порушує гарантії діяльності ЗМІ, передбачені Законом України "Про інформацію". Тому вони звернулися до суду з позовом щодо визнання рішення районної ради незаконним.

Чи потрібна журналістам акредитація для того, щоб бути присутніми на засіданнях місцевих рад та вести на них відеозапис? Яким мало б бути рішення суду по даній справі?

Контрольні питання

1. Яким є зміст поняття “публічна інформація”?
2. Що означає “суспільно необхідна інформація” з точки зору правових засобів забезпечення свободи слова?
3. Назвіть основні способи реалізації права на доступ до інформації.
4. Що являє собою існуючий в інформаційному праві “трискладовий тест”?
5. Чи є опублікування публічної інформації в ЗМІ або на офіційному сайті в Інтернеті підставою для відмови в наданні інформації за запитом?

Тема 4. Правовий статус друкованих та аудіовізуальних засобів масової інформації в Україні

П л а н

1. Поняття та загальна характеристика друкованих ЗМІ. Правовий статус засновників друкованих ЗМІ. Заснування та ліквідація друкованого ЗМІ.
2. Правовий статус редакції та головного редактора друкованого ЗМІ. Взаємовідносини ЗМІ з громадянами, юридичними особами і державою.
3. Конституційні та міжнародні стандарти регулювання діяльності ЗМІ та Інтернету. Визначення категорії “свобода ЗМІ”.
4. Загальна характеристика аудіовізуальних ЗМІ в Україні.
5. Ліцензування, державна реєстрація суб’єктів інформаційної діяльності в аудіовізуальній сфері. Анулювання ліцензії на мовлення.
6. Правовий статус журналіста, правові гарантії діяльності журналістів в Україні.

Завдання

14. Міська рада відмовила в акредитації журналісту видання “Політичний тиждень”, мотивуючи це рішенням тим, що дане видання подає неправдиві та необ’єктивні відомості про діяльність міського голови. Журналіст оскаржив дії міської ради до суду.

Дайте юридичну оцінку діям міської ради. Яке рішення, на Вашу думку, мав би ухвалити з цього приводу суд?

15. В українських газетах з’явилося повідомлення про намір уряду транспортувати ядерні відходи АЕС залізничними коліями. У одному з матеріалів ЗМІ було сказано, що стара колія на частині маршруту є погано відремонтованою, це створює, у свою чергу, реальну загрозу екологічної катастрофи.

Пізніше в ролі первісного джерела даної інформації була ідентифікована одна з посадових осіб інспекції техногенної безпеки України. За наслідками службової перевірки цю людину було звільнено з роботи через обвинувачення її в умисному розголошенні державної таємниці.

Надайте кваліфікований юридичний аналіз по суті справи. Чи може посадова особа розголошувати у виключних (яких?) випадках державну таємницю?

16. У передмісті Києва проведені вуличні перегони, на які організатори заходу запросили журналістів. Репортерам дозволили фотографувати водіїв та їх автомобілі, але при цьому журналісти мали гарантувати анонімність всіх учасників події. Згодом перегони припинила міліція, працівники якої нікого при цьому не затримували.

Один із запрошених на перегони репортерів мав намір опублікувати статтю, присвячену тематиці перегонів, яка повинна супроводжуватися фотографіями, відредагованими таким чином, щоб автомобілі та їх водіїв неможливо було ідентифікувати. Оригінали фотографій зберігалися на компакт-диску в приміщенні редакційного офісу. Пізніше органи міліції повідомили редакцію про необхідність передати слідчому фотографії,

зроблені на перегонах у первісному (не редагованому) вигляді. Редакція відмовилася це зробити, але повторно через кілька днів вимогу міліції підтримала прокуратура.

Як наслідок, редакція газети звернулася до суду з вимогою визнати дії прокуратури неправомірними, тобто такими, що порушують право журналіста на захист своїх інформаційних джерел.

Розкрийте юридичний зміст права журналіста на захист своїх джерел. Дайте відповідь на запитання: чи підтримує (визнає) Європейський суд з прав людини дану гарантію діяльності ЗМІ? Яке рішення винесли б Ви, якби були суддею по справі?

17. На одному з засідань міської ради планувалося розглянути питання про виділення окремих земельних ділянок у приватну власність. На це засідання не був допущений журналіст К., який згодом звернувся до суду з позовом про порушення його журналістських прав. Під час судового розгляду справи юристи міської ради аргументували заборону відвідувати засідання ради для журналіста К. відсутністю у нього офіційної акредитації для участі у подібних заходах.

Яким, на Вашу думку, має бути юридично правильне рішення суду? Що означає акредитація журналістів при органах влади? Поясніть мету і порядок здійснення журналістської акредитації.

К о н т р о л ь н і   п и т а н н я

1. Чи має право журналіст не розкривати свої джерела інформації?

2. Чи є відсутність акредитації у журналіста або працівника ЗМІ підставою для заборони відвідувати засідання, організовані суб'єктами владних повноважень?

3. Що таке “ліцензія на мовлення”? Яким є порядок та умови отримання такої ліцензії?

4. Якими є законодавчі гарантії діяльності журналістів та працівників ЗМІ?

5. Які види ЗМІ Ви знаєте? У чому проявляються особливості їх правового статусу?

Т е м а 5. Відповідальність за порушення законодавства в інформаційній сфері

П л а н

1. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення законодавства в інформаційній сфері.
2. Підстави застосування дисциплінарної відповідальності в інформаційній сфері.
3. Цивільно-правова відповідальність в інформаційній сфері.
4. Адміністративна відповідальність в інформаційній сфері.
5. Кримінальна відповідальність за злочини в інформаційній сфері.
6. Відповідальність за порушення законодавства України про доступ до публічної інформації.

Завдання

18. У ході виборчої кампанії із обрання народних депутатів України запорізька місцева газета “Влада народу” опублікувала статтю, в якій вказувалося, що кандидат в народні депутати Н. володіє комерційною компанією в одній із офшорних зон, яка формально зареєстрована на його дружину. Н. звернувся до суду з вимогою притягнути до відповідальності редакцію газети за поширення недостовірних відомостей, вказавши, зокрема на те, що рік тому один із місцевих судів Львова вже визнавав таку інформацію недостовірною. Суд повністю задовольнив вимоги Н. і заборонив (тимчасово) випуск газети “Влада народу”.

Дайте правову оцінку рішенням суду. У чому полягають особливості правового регулювання діяльності та відповідальності ЗМІ під час виборчого процесу?

19. Громадська організація звернулася до міської ради з проханням надати їй рішення сесій міської ради попередніх скликань, які стосувалися передачі земель комунальної власності у володіння приватним особам, а також копії документів, пов'язаних із виконанням цих рішень.

Однак на свій запит громадська організація отримала негативну відповідь. При цьому запитувана інформація була названа такою, що підпадає під категорію інформації з обмеженим доступом.

Чи є подібна відмова в задоволенні запиту законною? Яким мало б бути юридично правильне рішення суду?

20. Газета “Все про гроші” передрукувала з Інтернету, зробивши відповідне посилання на електронний ресурс, статтю про те, що один із комерційних банків готується до продажу, хоча його фінансове становище є проблематичним. У статті зазначалося, що раніше цей банк “через систему банкрутств незаконно заволодів чужою нерухомістю”. Банк звернувся із судовим позовом до засновника й видавця газети.

Дайте відповідь на запитання: чи мають ЗМІ нести відповідальність за передруковані з інших джерел матеріали? Як, на Вашу думку, має бути вирішена в суді дана справа?

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Чи існують законні підстави для звільнення від кримінальної відповідальності журналіста, який розповсюдив інформацію про приватне життя особи?

2. Назвіть типові правопорушення у сфері законодавства про доступ до інформації, за які державні службовці можуть бути притягнуті до юридичної відповідальності.

3. Чи повинна наставати юридична відповідальність за розповсюдження оціночних суджень?

4. Якою є відповідальність за перешкоджання журналістській діяльності?

5. Якою є відповідальність за розповсюдження інформації з обмеженим доступом?

6. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛКУ

1. Загальне визначення поняття та ознаки суб'єктів інформаційних відносин.
2. Свобода слова та інформація як об'єкти конституційно-правового регулювання.
3. Принципи інформаційних відносин.
4. Конституційне право на інформацію, його сутність та юридичні гарантії.
5. Співвідношення “права на інформацію” з іншими суб'єктивними правами і свободами людини та громадянина.
6. Свобода інформації як універсальна вимога сьогодення.
7. Інформаційне суспільство: поняття “інформаційне суспільство”, його сутність, стадії становлення.
8. Основні концепції інформаційного суспільства.
9. Державна політика у сфері формування інформаційного суспільства.
10. Особливості становлення українського інформаційного суспільства.
11. Конституційно-правове закріплення свободи масової інформації як правової категорії.
12. Співвідношення свободи масової інформації зі свободою слова, свободою друку, свободою масової комунікації та правом на доступ до інформації.
13. Основні підходи до обмеження свободи масової інформації (американська та європейська парадигми).
14. Свобода висловлювання та свобода масової інформації в правових позиціях Конституційного Суду України.
15. Правові гарантії свободи масової інформації.
16. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інформаційного права.
17. Інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України в інформаційній сфері.
18. Право на доступ до інформації: його поняття, сутність та значення.

19. Види інформації та особливості їх правового режиму.
20. Міжнародні стандарти права на доступ до інформації.
21. Механізм реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.
22. Законні обмеження в реалізації права на доступ до інформації.
23. Поняття та загальна характеристика ЗМІ.
24. Характерні риси ЗМІ: публічність (необмежене й деперсоніфіковане коло споживачів); наявність спеціальних технічних засобів; непряма, розділена в просторі та часі взаємодія комунікаційних партнерів; непостійний характер аудиторії; переважна односпрямованість впливу від комунікатора до реципієнта.
25. Види, функцій та основні завдання ЗМІ.
26. Поняття (загальна характеристика) друкованого ЗМІ. Правовий статус засновника друкованих ЗМІ. Заснування та ліквідація друкованих ЗМІ.
27. Правовий статус редакції та головного редактора друкованого ЗМІ.
28. Взаємовідносини ЗМІ з громадянами та організаціями.
29. Держава і ЗМІ.
30. Конституційні та міжнародні стандарти регулювання ЗМІ та Інтернету.
31. Категорія “свобода” у сфері діяльності ЗМІ.
32. Поняття та загальна характеристика аудіовізуальних засобів масової інформації в Україні.
33. Ліцензування мовлення та державна реєстрація суб’єктів інформаційної діяльності в аудіовізуальній сфері. Анулювання ліцензії на мовлення.
34. Правовий статус журналіста, правові гарантії діяльності журналістів в Україні.
35. Доктрина інформаційної безпеки та система її правового забезпечення.
36. Захист прав і свобод людини та громадянина в інформаційній сфері в умовах глобалізації та інформатизації.
37. Конституційні стандарти державної політики в інформаційній сфері.

38. Інформація з обмеженим доступом: державна таємниця, конфіденційна інформація, службова інформація, персональні дані.

39. Правові гарантії забезпечення доступу до інформації.

40. Поняття “державна таємниця”. Повноваження органів державної влади у сфері захисту державної таємниці.

41. Порядок віднесення відомостей до державної таємниці та їх засекречування. Ступені секретності, строк дії рішення про віднесення інформації до державної таємниці. Розсекречування відомостей та їх матеріальних носіїв. Розпорядження відомостями, які становлять державну таємницю.

42. Доступ громадян до державної таємниці. Захист державної таємниці.

43. Поняття “службова інформація”. Порядок віднесення інформації до категорії службової інформації та організація доступу до неї.

44. Сучасні концепції права на недоторканність приватного життя (privacy).

45. Конституційно-правове забезпечення недоторканності приватного життя.

46. Міжнародно-правові стандарти забезпечення недоторканності приватного життя.

47. Персональні дані як інститут інформаційного права та суб’єктивне право на недоторканність приватного життя (privacy).

48. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення законодавства в інформаційній сфері.

49. Підстави застосування дисциплінарної відповідальності в інформаційній сфері.

50. Цивільно-правова відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері.

51. Адміністративна відповідальність за порушення права на інформацію.

52. Кримінальна відповідальність за злочини в інформаційній сфері.

53. Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації в Україні.

7. СПИСОК НОРМАТИВНИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ // Там же. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змін.).

Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. № 74/95-ВР // Там же. – 1995. – № 13. – Ст. 83 (зі змін.).

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Там же. – 2011. – № 32. – Ст. 314 (зі змін.).

Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР // Там же. – 1997. – № 50. – Ст. 302 (зі змін.).

Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-ХІІ // Там же. – 1994. – № 16. – Ст. 93 (зі змін.); у новій ред. від 21.09.1999 р. № 1079-XIV // Там же. – 1999. – № 49. – Ст. 428 (зі змін.).

Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.10.1992 р. № 2782-ХІІ // Там же. – 1993. – № 1. – Ст. 1 (зі змін.).

Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V // Там же. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997 р. № 539/97-ВР // Там же. – 1997. – № 49. – Ст. 299 (зі змін.).

Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України: Закон України від 18.07.1997 р. № 485/97-ВР // Там же. – 1997. – № 45. – Ст. 284 (зі змін.).

Про телебачення та радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-ХІІ // Там же. – 1994. – № 10. – Ст. 63 (зі змін.); у новій ред. від 12.01.2006 р. № 3317-IV // Там же. – 2008. – № 18. – Ст. 155 (зі змін.).

Кушакова Н.В. Конституційне право на інформацію: правомірні та неправомірні обмеження / Н.В. Кушакова // Вісн. Конституц. Суду України – 2002. – № 3. – С. 66-70.

Кушакова-Костицька Н.В. Визначення змісту та складу інформаційних прав людини в Україні: проблемні питання / Н.В. Кушакова-Костицька // Наше право. – 2004. – № 2. – С. 30-37.

Нестеренко О.В. Конституційне право на доступ до інформації: сутність, зміст та обсяг / О. В. Нестеренко // Юрид. Україна. – № 3. – 2008. – С. 26-32.

Нестеренко О.В. Підстави обмеження права на доступ до інформації / О.В. Нестеренко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – Вип. 86. – С. 49-55.

Нестеренко О.В. Проблеми конституційно-правового регулювання права на інформацію в Україні / О.В. Нестеренко // Там же. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 75.

Речицький В.В. Символическая реальность и право / В.В. Речицький. – Л.: ВНТЛ-Класика, 2007. – С. 545-546.

Речицький В. Интеллектуальная свобода как предпосылка свободы слова / В. Речицький. – [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://www.khpg.org/index.php?id=1139326560&w=%D0%E5%F7%E8%F6%FC%EA%E8%E9>

Речицький В.В. Відкритість інформації як універсальна вимога / В.В. Речицький // Вісн. Нац. Акад. Наук України. – 2003. – № 9. – С. 26-45.

Слінько Т.М. Висвітлення діяльності органів державної влади засобами масової інформації в контексті європейської інтеграції / Т.М. Слінько / Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції: моногр. / Ю.П. Битяк, О.Г.Данильян, О.П. Дзьобань та ін.; за ред. Ю.П. Битяка, О.Г. Данильяна. – Х.: Право, 2010. – 340 с.

Слінько Т.М. Категорія свободи слова у порівняльно-правовому аспекті / Т.М. Слінько; за ред. А.П. Гетьмана // Наука конституц. права України: сучасний стан та напрямки розвитку. – Х.: Право, 2009. – С. 164-168.

Слінько Т.М. Свобода вираження поглядів у рішеннях Європейського суду з прав людини та загальні критерії її обмеження / Т.М. Слінько, В.В. Середюк // Форум права. – Вип. 3. –

2009. – [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e%2Djournals/FP/2009-3/09ctmkio.pdf>

Слинько Т.Н. Свобода слова в умовах народоласти / Т.Н. Слинько, О.Г. Кушниренко. – Х.: Право, 2012. – С. 157-182.

Слинько Т.М. Проблеми правового регулювання статусу ЗМІ щодо висвітлення діяльності органів публічної влади в контексті європейської інтеграції / Т.М. Слинько // Наук. записки Львів. ун-ту бізнесу та права: зб. наук. праць з економ. та юрид. наук. – Л., 2011. – Вип. 7. – С. 174-178.

Середюк В.В. Конституційно-правове регулювання свободи масової інформації в Україні / В.В. Середюк // Пробл. законності. – Вип. 98. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2008. – С. 195-199.

Середюк В.В. Міжнародно-правові стандарти свободи масової інформації та їх національна імплементація / В. Середюк // Юрид. Україна. – 2009. – № 9. – С. 9-13.

Середюк-Буз В.В. Американська парадигма обмеження свободи масової інформації / В.В. Середюк-Буз // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 717-721 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11cvvcmi.pdf>

Середюк-Буз В.В. Європейська парадигма обмеження свободи масової інформації / В.В. Середюк-Буз // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2011. – № 988. – С. 104-108.

Шевчук С. Свобода вираження поглядів: практика Європейського суду з прав людини у порівняльній перспективі / С. Шевчук. – К.: Реферат, 2005. – 192 с.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Загальний розрахунок годин лекцій та практичних занять..	5
3. Програма навчальної дисципліни “Конституційні засади свободи інформації”.....	6
4. Тематика лекцій з навчальної дисципліни “Конституційні засади свободи інформації.....	9
5. Плани практичних занять та задачі-казуси.....	14
6. Контрольні питання для підготовки до заліку.....	27
7. Список нормативних актів та літератури.....	30

Навчальне видання

Електронна копія

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СВОБОДИ ІНФОРМАЦІЇ”

(галузь знань 0304 “Право,”
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

для студентів V курсу факультету № 7

У к л а д а ч і: БАРАБАШ Юрій Григорович,
СЛІНЬКО Тетяна Миколаївна,
РЕЧИЦЬКИЙ Всеволод Володимирович,
НЕСТЕРЕНКО Оксана В'ячеславівна,
СЕРЕДЮК-БУЗ Вікторія Василівна

Відповідальний за випуск *Ю.Г. Барабаш*

Редактор *Л.В. Русанова*
Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*

Поза планом

Підп. до друку .09.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 2,125. Облік.-вид. арк. 1,2. Вид. № 166.
Тираж прим. Зам. № 4480. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.